

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) Nr. 485/2013

2013 m. gegužės 24 d.

kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 nuostatos dėl veikliųjų medžiagų klotianidino, tiametoksamo ir imidakloprido patvirtinimo sąlygų ir dėl draudimo naudoti augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra šių veikliųjų medžiagų, apdorotas sėklas ir jomis prekiauti

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB ⁽¹⁾, ypač į jo 21 straipsnio 3 dalyje numatytą pirmą galimybę, 49 straipsnio 2 dalį ir 78 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

- (1) veikliosios medžiagos klotianidinas, tiametoksamas ir imidaklopridas buvo įtrauktos į 1991 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 91/414/EEB dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ⁽²⁾ I priedą Komisijos direktyvomis 2006/41/EB ⁽³⁾, 2007/6/EB ⁽⁴⁾, 2008/116/EB ⁽⁵⁾;
- (2) Komisijos direktyva 2010/21/ES ⁽⁶⁾ iš dalies keičiamas Direktyvos 91/414/EEB I priedas dėl konkrečių nuostatų, susijusių su neonikotinoidais klotianidinu, tiametoksamu ir imidaklopridu;
- (3) į Direktyvos 91/414/EEB I priedą įtrauktos veikliosios medžiagos laikomos patvirtintomis pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 ir yra išvardytos 2011 m. gegužės 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011, kuriuo dėl patvirtintų veikliųjų medžiagų sąrašo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 ⁽⁷⁾, priedo A dalyje;
- (4) 2012 m. pavasarį paskelbta naujos mokslinės informacijos apie nemirtiną neonikotinoidų poveikį bitėms. Komisija pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 21 straipsnio 2 dalį paprašė Europos maisto saugos

tarnybos (toliau – Tarnyba) mokslinės ir techninės pagalbos šiai naujai informacijai įvertinti ir neonikotinoidų rizikos vertinimui dėl jų poveikio bitėms peržiūrėti;

- (5) Tarnyba pristatė savo išvadas dėl klotianidino, tiametoksamo ir imidakloprido bitėms keliamos rizikos vertinimo 2013 m. sausio 16 d. ⁽⁸⁾
- (6) Tarnyba nustatė, kad dėl augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra veikliųjų medžiagų klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, tam tikri kultūriniai augalai kelia ūmią riziką bitėms. Tarnyba nustatė, kad ypač didelę ūmią riziką bitėms kelia keletas rūšių kultūrinių augalų dulkės, likučiai kai kurių kultūrinių augalų užterštosiose žiedadulkėse ir nektare ir kukurūzų gutacijos lašai. Be to, Tarnyba neatmetė galimybės, kad tam tikri kultūriniai augalai gali kelti nepriimtina riziką dėl ūmaus ar lėtinio poveikio bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi. Be to, Tarnyba nustatė, kad trūksta duomenų apie visus įvertintus kultūrinius augalus, ypač apie ilgalaikę riziką bitėms dėl dulkių poveikio, dėl likučių žiedadulkėse ir nektare ir dėl gutacijos lašų poveikio;
- (7) Komisija, atsižvelgdama į naujas mokslo ir technikos žinias, mano, kad esama požymių, kad patvirtinta klotianidino, tiametoksamo ir imidakloprido paskirtis daugiau nebeatitinka Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 4 straipsnyje nustatytų patvirtinimo kriterijų dėl savo poveikio bitėms ir dėl to, kad nebuvo galima pašalinti didelės rizikos bitėms, nebent būtų nustatyti tolesni apribojimai. Kol bus pateiktas Tarnybos vertinimas dėl lapų apdoravimo, laikoma, kad rizika bitėms dėl naudojimo ant lapų yra panaši į riziką, Tarnybos nustatytą naudojant medžiagas sėkloms ir dirvožemiui apdoroti, dėl veikliųjų medžiagų klotianidino, tiametoksamo ir imidakloprido sisteminės translokacijos augale;
- (8) Komisija paragino pranešėjus pateikti savo nuomones;

⁽¹⁾ OL L 309, 2009 11 24, p. 1.

⁽²⁾ OL L 230, 1991 8 19, p. 1.

⁽³⁾ OL L 187, 2006 7 8, p. 24.

⁽⁴⁾ OL L 43, 2007 2 15, p. 13.

⁽⁵⁾ OL L 337, 2008 12 16, p. 86.

⁽⁶⁾ OL L 65, 2010 3 13, p. 27.

⁽⁷⁾ OL L 153, 2011 6 11, p. 1.

⁽⁸⁾ Europos maisto saugos tarnyba, veikliosios medžiagos pesticido klotianidino bitėms keliamos rizikos vertinimo tarpusavio peržiūros išvada. EMST leidinys, 2013 m.; 11(1):3066. [58 p.] doi:10.2903/j.efsa.2013.3066.

Veikliosios medžiagos pesticido imidakloprido bitėms keliamos rizikos vertinimo tarpusavio peržiūros išvada. EMST leidinys, 2013 m.; 11(1):3068. [55 p.] doi:10.2903/j.efsa.2013.

Veikliosios medžiagos pesticido tiametoksamo bitėms keliamos rizikos vertinimo tarpusavio peržiūros išvada. EMST leidinys, 2013 m.; 11(1):3067. [68 p.] doi:10.2903/j.efsa.2013.3067. Galima rasti internete adresu www.efsa.europa.eu/efsajournal.htm.

- (9) Tarnybos išvadas valstybės narės ir Komisija peržiūrėjo Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatiniam komitete ir 2013 m. kovo 15 d. pateikė kaip klotianidino, tiametoksamo ir imidakloprido peržiūros ataskaitų priedą;
- (10) Komisija priėjo prie išvados, kad negalima pašalinti didelės rizikos bitėms, nebent būtų nustatyti tolesni apribojimai;
- (11) patvirtinama, kad veikliosios medžiagos klotianidinas, tiametoksamas ir imidaklopridas turi būti laikomos patvirtintomis pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009. Siekiant sumažinti poveikį bitėms vis dėlto reikia apriboti šių veikliųjų medžiagų naudojimo paskirtį, nustatyti specialias rizikos mažinimo priemones bitėms apsaugoti ir augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra šių veikliųjų medžiagų, leisti naudoti tik profesionaliems naudotojams. Visų pirma turėtų būti draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, sėkloms ir dirvožemiui apdoroti, jei tai yra bitėms patrauklūs kultūriniai augalai ir javai, išskyrus naudojamą šiltnamiuose ir žieminiams javams. Turėtų būti draudžiama apdoroti lapus augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, jei tai yra bitėms patrauklūs kultūriniai augalai ir javai, išskyrus naudojamą šiltnamiuose ir naudojamą po augalų žydėjimo. Kultūriniai augalai, kurių derlius nuimamas iki žydėjimo, nelaišomi bitėms patraukliais augalais;
- (12) dėl klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido naudojimo būdų, kurie gali būti leidžiami pagal dabartinį reglamentą, būtina paprašyti papildomos patvirtinamosios informacijos;
- (13) todėl Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (14) buvo nustatyta, kad riziką bitėms visų pirma kelia keleto rūšių kultūrinių augalų dulkės, likučiai kai kurių kultūrinių augalų užterštose žiedadulkėse ir nektare ir kukurūzų gutacijos lašai. Atsižvelgiant į šią riziką, susijusią su apdorotų sėklų naudojimu, turėtų būti draudžiama naudoti sėklas, apdorotas augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, jei atitinkami kultūriniai augalai yra patrauklūs bitėms, ir javų sėkloms ir pateikti jas rinkai, išskyrus žieminius javus ir šiltnamiuose naudojamas sėklas;
- (15) valstybėms narėms turėtų būti suteikta laiko augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, registracijai panaikinti;
- (16) tais atvejais, kai valstybės narės augalų apsaugos produktams, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 46 straipsnį nustato kokį nors lengvatinį laikotarpį, šis laikotarpis turėtų baigtis ne vėliau kaip 2013 m. lapkričio 30 d. Per dvejus metus nuo šio reglamento įsigaliojimo Komisija nedelsdama pradės gauti naujos mokslinės informacijos peržiūrą;
- (17) Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 36 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad valstybės narės tam tikromis aplinkybėmis gali nustatyti tolesnes augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, rizikos mažinimo priemones arba nustatyti nurodytų augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai apribojimus. Dėl sėklų, apdorotų augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, pateikimo rinkai Reglamente (EB) Nr. 1107/2009 nustatyta galimybė valstybėms narėms imtis neatidėliotųjų priemonių pagal to reglamento 71 straipsnį;
- (18) draudimas pateikti rinkai apdorotas sėklas turėtų būti taikomas tik nuo 2013 m. gruodžio 1 d., kad būtų užtikrintas pakankamas pereinamasis laikotarpis. Nacionalinės laikinosios apsaugos priemonės, jau taikomos pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 71 straipsnį, gali būti toliau taikomos iki tos datos laikantis to reglamento 71 straipsnio 3 dalies;
- (19) sėklos, apdorotos augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, kurioms taikomi šio reglamento 1 straipsnyje nurodyti apribojimai, gali būti naudojamos mokslinių tyrimų ar technologinės plėtros tikslais atliekant eksperimentus ar bandymus pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 54 straipsnį;
- (20) Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas nuomonės nepareiškė. Buvo nuspręsta, kad reikia įgyvendinimo akto, taigi pirmininkas pateikė jo projektą toliau svarstyti apeliaciniame komitete. Apeliacinis komitetas nuomonės nepareiškė,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 pakeitimai

Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedas iš dalies keičiamas pagal šio reglamento I priedą.

2 straipsnis

Draudimas pateikti rinkai apdorotas sėklas

II priede išvardytų kultūrinių augalų sėklos, apdorotos augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, nenaudojamos ar neteikiamos rinkai, išskyrus šiltnamiuose naudojamas sėklas.

3 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio priemonės

Vadovaudamosi Reglamentu (EB) Nr. 1107/2009, valstybės narės prireikus iki 2013 m. rugsėjo 30 d. iš dalies keičia arba panaikina galiojančią augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra veikliosios medžiagos klotianidino, tiametoksamo ar imidakloprido, registraciją.

4 straipsnis

Lengvatinis laikotarpis

Valstybių narių pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 46 straipsnį nustatomas lengvatinis laikotarpis turi būti kuo trumpesnis ir baigtis ne vėliau kaip 2013 m. lapkričio 30 d.

5 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja ir taikomas nuo kitos dienos po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Vis dėlto 2 straipsnis taikomas nuo 2013 m. gruodžio 1 d.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2013 m. gegužės 24 d.

Komisijos vardu
Pirmininkas
José Manuel BARROSO

I PRIEDAS

Igyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedo pakeitimai

1. Igyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedo A dalies 121 eilutėje, kurioje nurodytas klotianidinas, skiltis „Konkrečios nuostatos“ pakeičiama taip:

„A DALIS

Leidžiama naudoti tik kaip insekticidą, skirtą profesionaliam naudojimui.

Neleidžiama naudoti sėkloms arba dirvožemiui apdoroti tokiems javams, kurie sėjami nuo sausio iki birželio mėn.:

miežiams, soroms, avižoms, ryžiams, rugiams, sorgams, kvietrugiams, kviečiams.

Neleidžiamas tokių javų lapų apdorojimas:

miežių, sorų, avižų, ryžių, rugių, sorgų, kvietrugių, kviečių.

Neleidžiama naudoti sėkloms ir dirvožemiui apdoroti arba toliau išvardytų kultūrinių augalų lapams apdoroti, išskyrus naudojimą šiltnamiuose ir lapų apdorojimą augalams nužydėjus:

mėlynžiedė liucerna (*Medicago sativa*)

migdolai (*Prunus amygdalus*); *P. communis*; *Amygdalus communis*)

anyžinė ožiažolė (*Pimpinella anisum*); žvaigždanyžiai arba tikrieji anyžiai (*Illicium verum*); paprastasis kmynas (*Carum carvi*); blakinė kalendra (*Coriandrum sativum*); kmyninis kuminas (*Cuminum cyminum*); paprastasis pankolis (*Foeniculum vulgare*); paprastasis kadagys (*Juniperus communis*)

obuoliai (*Malus pumila*; *M. sylvestris*; *M. communis*; *Pyrus malus*)

abrikosai (*Prunus armeniaca*)

avokadai (*Persea americana*)

bananai (*Musa sapientum*; *M. cavendishii*; *M. nana*)

pupelės (*Phaseolus* spp.)

gervuogės (*Rubus fruticosus*)

šilauogės, Europos šilauogės, laukinės mėlynės, aukštosios šilauogės (*Vaccinium myrtillus*); aukštosios šilauogės (*V. corymbosum*)

stambiasėklės ir smulkiasėklės pupos (*Vicia faba* var. *major*; var. *equina*; var. *Minor*)

grikiai (*Fagopyrum esculentum*)

saldžiavaisiai pupmedžiai, saldžioji ceratonija (*Ceratonia siliqua*)

paprastojo ricinmedžio sėklos (*Ricinus communis*)

trešnės (*Prunus avium*)

kaštainiai (*Castanea* spp.)

avinžirniai (*Cicer arietinum*)

aitriosios paprikos (*Capsicum frutescens*; *C. annuum*); kvapusis pimentas (*Pimenta officinalis*)

dobilai (*Trifolium* spp.)

kava (*Coffea* spp. *arabica*, *robusta*, *liberica*)

vilnamedis (*Gossypium* spp.)

kininės pupuolės (*Vigna unguiculata*)

spanguolės (*Vaccinium macrocarpon*); paprastosios spanguolės (*Vaccinium oxycoccus*)

agurkai (*Cucumis sativus*)

juodieji serbentai (*Ribes nigrum*); raudonieji ir baltieji serbentai (*R. rubrum*)
datulės (*Phoenix dactylifera*)
šeivamedžio uogos (*Sambucus nigra*)
agrastai (*Ribes uva-crispa*)
greipfrutai (*C. paradisi*)
vynuogės (*Vitis vinifera*)
valgomieji arachiai/žemės riešutai (*Arachis hypogea*)
lazdynas (*Corylus avellana*)
kanapė (*Cannabis sativa*)
gausiažiedis erškėtis (*Rosa rugosa*)
kiviai (*Actinidia chinensis*)
ankštiniai augalai: paprastieji garždeniai (*Lotus corniculatus*); lespedeza (*Lespedeza* spp.); skiautėtoji puerarija (*Pueraria lobata*); agatpupė (*Sesbania* spp.); sėjamasis esparcetas (*Onobrychis sativa*); vainikinis kirvenis (*Hedysarum coronarium*)
citrinos ir žaliosios citrinos (*Citrus limon*); rūgščiaavaisis citrinmedis (*C. aurantiifolia*); italinis citrinmedis (*C. limetta*)
lęšiai (*Lens esculenta*; *Ervum lens*)
sėjamasis linas (*Linum usitatissimum*)
lubinai (*Lupinus* spp.)
paprastasis kukurūzas (*Zea mays*)
melionių sėklos (*Cucumis melo*)
garstyčių sėklos: baltoji garstyčia (*Brassica alba*; *B. hirta*; *Sinapis alba*); juodasis bastutis (*Brassica nigra*; *Sinapis nigra*)
valgomoji ybiškė (*Abelmoschus esculentus*); valgomoji ybiškė (*Hibiscus esculentus*)
valgomosios alyvuogės (*Olea europaea*)
apelsinai: apelsininis citrinmedis (*Citrus sinensis*); karčiavaisis citrinmedis (*C. aurantium*)
persikai ir nektarinai (*Prunus persica*; *Amygdalus persica*; *Persica laevis*)
kriaušės (*Pyrus communis*)
sėjamieji žirniai (*Pisum sativum*); pašarinis žirnis (*P. arvense*)
pipirinė mėta (*Mentha* spp.: *M. piperita*)
persimonai (*Diospyros kaki*; *D. virginiana*)
pistacijos (*Pistacia vera*)
slyvos ir dygiosios slyvos, naminės slyvos italinis porūšis, naminės slyvos sirinis porūšis, naminės slyvos atriavaisis porūšis (*Prunus domestica*); dygioji slyva (*P. spinosa*)
daržinė aguona (*Papaver somniferum*)
moliūgai, aguročiai ir paprastieji aguročiai (*Cucurbita* spp.)
pilkalapis skaistenis (*Chrysanthemum cinerariifolium*)
svarainiai (*Cydonia oblonga*; *C. vulgaris*; *C. japonica*)
rapsai (*Brassica napus* var. *oleifera*)
avietės (*Rubus idaeus*)
dygminių rupiniai (*Carthamus tinctorius*)
sėjamoji seradėlė (*Ornithopus sativus*)

sezamų sėklos (*Sesamum indicum*)

sojos pupelės (*Glycine soja*)

prieskoniai: lauro lapai (*Laurus nobilis*); paprastasis krapas (*Anethum graveolens*); ožragių sėklos (*Trigonella foenumgraecum*); daržinis krokas (*Crocus sativus*); vaistinis čiobrelis (*Thymus vulgaris*); dažinė ciberžolė (*Curcuma longa*)

braškės (*Fragaria* spp.)

saulėgražos (*Helianthus annuus*)

mandarininis citrinmedis (*Citrus tangerina*); mandarinas (*Citrus reticulata*), klementinas (*C. unshiu*);

ropės ir dirviniai bastučiai (*Brassica rapa* var. *rapifera* ir *oleifera* spp.)

sėjamieji vikiai (*Vicia sativa*)

valgomoji gelteklė (*Scorzonera hispanica*)

graikiniai riešutai (*Jugland* spp.: *J. regia*)

tikrieji arbūzai (*Citrullus vulgaris*)

dekoratyviniai augalai, žydintys apdorojimo metu.

B DALIS

Kad būtų įgyvendinti Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 29 straipsnio 6 dalyje nurodyti vienodi principai, atsižvelgiama į klotianidino peržiūros ataskaitos, kurią Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas baigė rengti 2006 m. sausio 27 d., išvadas, ypač į jos I ir II priedėlius, ir į klotianidino peržiūros ataskaitos, kurią Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas baigė rengti 2013 m. kovo 15 d., priedo išvadas.

Atlikdamos šį bendrą vertinimą valstybės narės ypatingą dėmesį skiria:

- požeminio vandens apsaugai, kai veikioji medžiaga naudojama regionuose, kuriuose vyrauja pažeidžiamos dirvožemio ir (arba) klimato sąlygos,
- grūdus lesantiems paukščiams ir žinduoliams kylančiam pavojui, kai medžiagos naudojamos kaip sėklų beicas.

Valstybės narės užtikrina, kad:

- sėklos būtų dražuojamos tik profesionaliose sėklų apdorojimo patalpose. Šiose specialiose patalpose turi būti naudojama pažangiausia technologija siekiant užtikrinti, kad apdorojant sėklas, sandėliuojant ir transportuojant susidarytų kuo mažiau dulkių,
- būtų naudojama tinkama sėklų įterpimo į dirvą įranga, siekiant užtikrinti aukštą įsiskverbimo į dirvožemį lygį, kuo mažesnę nutekėjimą ir kuo mažesnę dulkių susidarymą,
- prireikus registracijos sąlygos apimtų bitėms apsaugoti skirtas rizikos mažinimo priemones,
- prireikus būtų pradėtos vykdyti atitinkamos stebėsenos programos siekiant patikrinti realų klotianidino poveikį bitėms tose teritorijose, kuriose bitės maitinasi arba kurias naudoja bitininkai.

Naudojimo sąlygose prireikus nurodomos rizikos mažinimo priemonės.

Pranešėjas pateikia patvirtinamąją informaciją apie:

- a) riziką kitiems nei bitės apdulkintojams;
- b) riziką bitėms, kurios maitinasi nektaru arba žiedadulkėmis vėlesniuose pasėliuose;
- c) galimą sugertį per žydinčių piktžolių šaknis;

- d) riziką bitėms suvartoti kitų vabzdžių lipčiais;
- e) galimą gutacijos poveikį ir ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl tokio poveikio;
- f) galimą dulkių užnešimo dreifuojant dulkėms poveikį ir ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl tokio poveikio;
- g) ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl užteršto nektaro ir užterštų žiedadulkių suvartojimo.

Pranešėjas Komisijai, valstybėms narėms ir Tarnybai šią informaciją pateikia iki 2014 m. gruodžio 31 d.“

2. Igyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedo A dalies 140 eilutėje, kurioje nurodytas tiametoksamas, skiltis „Konkrečios nuostatos“ pakeičiama taip:

„A DALIS

Leidžiama naudoti tik kaip insekticidą, skirtą profesionaliam naudojimui.

Neleidžiama naudoti sėkloms arba dirvožemiui apdoroti tokiems javams, kurie sėjami nuo sausio iki birželio mėn.: miežiams, soroms, avižoms, ryžiams, rugiams, sorgams, kvietrugiams, kviečiams.

Neleidžiamas tokių javų lapų apdorojimas:

miežių, sorų, avižų, ryžių, rugių, sorgų, kvietrugių, kviečių.

Neleidžiama naudoti sėkloms ir dirvožemiui apdoroti arba toliau išvardytų kultūrinių augalų lapams apdoroti, išskyrus naudojimą šiltnamiuose ir lapų apdorojimą augalams nužydėjus:

mėlynziedė liucerna (*Medicago sativa*)

migdolai (*Prunus amygdalus*); *P. communis*; *Amygdalus communis*)

anyžinė ožiažolė (*Pimpinella anisum*); žvaigždanyžiai arba tikrieji anyžiai (*Illicium verum*); paprastasis kmynas (*Carum carvi*); blakinė kalendra (*Coriandrum sativum*); kmyninis kuminas (*Cuminum cyminum*); paprastasis pankolis (*Foeniculum vulgare*); paprastasis kadagys (*Juniperus communis*)

obuoliai (*Malus pumila*; *M. sylvestris*; *M. communis*; *Pyrus malus*)

abrikosai (*Prunus armeniaca*)

avokadai (*Persea americana*)

bananai (*Musa sapientum*; *M. cavendishii*; *M. nana*)

pupelės (*Phaseolus* spp.)

gervuogės (*Rubus fruticosus*)

šilauogės, Europos šilauogės, laukinės mėlynės, aukštosios šilauogės (*Vaccinium myrtillus*); aukštosios šilauogės (*V. corymbosum*)

stambiasėklės ir smulkiasėklės pupos (*Vicia faba* var. *major*; var. *equina*; var. *Minor*)

grikliai (*Fagopyrum esculentum*)

saldžiavaisiai pupmedžiai, saldžioji ceratonija (*Ceratonia siliqua*)

paprastojo ricinmedžio sėklos (*Ricinus communis*)

trešnės (*Prunus avium*)

kaštainiai (*Castanea* spp.)

avinžirniai (*Cicer arietinum*)

aitriosios paprikos (*Capsicum frutescens*; *C. annuum*); kvapusis pimentas (*Pimenta officinalis*)

dobilai (*Trifolium* spp.)

kava (*Coffea* spp. *arabica*, *robusta*, *liberica*)

vilnamedis (*Gossypium* spp.)

kininės pupuolės (*Vigna unguiculata*)

spanguolės (*Vaccinium macrocarpon*); paprastosios spanguolės (*Vaccinum oxycoccus*)

agurkai (*Cucumis sativus*)

juodieji serbentai (*Ribes nigrum*); raudonieji ir baltieji serbentai (*R. rubrum*)

datulės (*Phoenix dactylifera*)

šėivamedžio uogos (*Sambucus nigra*)

agrastai (*Ribes uva-crispa*)

greipfrutai (*C. paradisi*)

vynuogės (*Vitis vinifera*)

valgomieji arachiai/žemės riešutai (*Arachis hypogea*)

lazdynas (*Corylus avellana*)

kanapė (*Cannabis sativa*)

gausiažiedis erškėtis (*Rosa rugosa*)

kiviai (*Actinidia chinensis*)

ankštiniai augalai: paprastieji garždeniai (*Lotus corniculatus*); lespedeza (*Lespedeza* spp.); skiautėtoji puerarija (*Pueraria lobata*); agatpupė (*Sesbania* spp.); sėjamasias esparcetas (*Onobrychis sativa*); vainikinis kirvenis (*Hedysarum coronarium*)

citrinos ir žaliosios citrinos (*Citrus limon*); rūgščiavaisis citrinmedis (*C. aurantiifolia*); italinis citrinmedis (*C. limetta*)

lęšiai (*Lens esculenta*; *Ervum lens*)

sėjamasias linas (*Linum usitatissimum*)

lubinai (*Lupinus* spp.)

paprastasis kukurūzas (*Zea mays*)

melionų sėklos (*Cucumis melo*)

garstyčių sėklos: baltoji garstyčia (*Brassica alba*; *B. hirta*; *Sinapis alba*); juodasis bastutis (*Brassica nigra*; *Sinapis nigra*)

valgomoji ybiškė (*Abelmoschus esculentus*); valgomoji ybiškė (*Hibiscus esculentus*)

valgomosios alyvuogės (*Olea europaea*)

apelsinai: apelsininis citrinmedis (*Citrus sinensis*); karčiavaisis citrinmedis (*C. aurantium*)

persikai ir nektarinai (*Prunus persica*; *Amygdalus persica*; *Persica laevis*)

kriaušės (*Pyrus communis*)

sėjamieji žirniai (*Pisum sativum*); pašarinis žirnis (*P. arvense*)

pipirinė mėta (*Mentha* spp.: *M. piperita*)

persimonai (*Diospyros kaki*; *D. virginiana*)

pistacijos (*Pistacia vera*)

slyvos ir dygiosios slyvos, naminės slyvos italinis porūšis, naminės slyvos sirinis porūšis, naminės slyvos aitriavaisis porūšis (*Prunus domestica*); dygioji slyva (*P. spinosa*)

daržinė aguona (*Papaver somniferum*)

moliūgai, aguročiai ir paprastieji aguročiai (*Cucurbita* spp.)

pilkalapis skaistenis (*Chrysanthemum cinerariifolium*)

svarainiai (*Cydonia oblonga*; *C. vulgaris*; *C. japonica*)

rapsai (*Brassica napus* var. *oleifera*)

avietės (*Rubus idaeus*)

dygminių rupiniai (*Carthamus tinctorius*)

sėjamoji seradėlė (*Ornithopus sativus*)

sezamų sėklos (*Sesamum indicum*)

sojos pupelės (*Glycine soja*)

prieskoniai: lauro lapai (*Laurus nobilis*); paprastasis krapas (*Anethum graveolens*); ožragių sėklos (*Trigonella foenumgraecum*); daržinis krokas (*Crocus sativus*); vaistinis čiobrelis (*Thymus vulgaris*); dažinė ciberžolė (*Curcuma longa*)

braškės (*Fragaria* spp.)

saulėgražos (*Helianthus annuus*)

mandarininis citrinmedis (*Citrus tangerina*); mandarinas (*Citrus reticulata*), klementinas (*C. unshiu*);

ropės ir dirviniai bastučiai (*Brassica rapa* var. *rapifera* ir *oleifera* spp.)

sėjamieji vikiai (*Vicia sativa*)

valgomoji gelteklė (*Scorzonera hispanica*)

graikiniai riešutai (*Jugland* spp.: *J. regia*)

tikrieji arbūzai (*Citrullus vulgaris*)

dekoratyviniai augalai, žydintys apdorojimo metu.

B DALIS

Kad būtų įgyvendinti Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 29 straipsnio 6 dalyje nurodyti vienodi principai, atsižvelgiama į tiامتoksamo peržiūros ataskaitos, kurią Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas baigė rengti 2006 m. liepos 14 d., išvadas, ypač į jos I ir II priedėlius, ir į tiامتoksamo peržiūros ataskaitos, kurią Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas baigė rengti 2013 m. kovo 15 d., priedo išvadas.

Atlikdamos šį bendrą vertinimą, valstybės narės turi skirti ypatingą dėmesį:

- galimam požeminio vandens užteršimui, ypač dėl veiklosios medžiagos ir ją sudarančių metabolitų NOA 459602, SYN 501406 ir CGA 322704, kai veiklioji medžiaga naudojama regionuose, kuriuose vyrauja pažeidžiamos dirvožemio ir (arba) klimato sąlygos,
- vandens organizmų apsaugai,
- smulkiems žolėdžiams gyvūnams kylančiai ilgalaikiai rizikai, kai medžiagos naudojamos sėkloms beicuoti.

Valstybės narės užtikrina, kad:

- sėklos būtų dražiuojamos tik profesionaliose sėklų apdorojimo patalpose. šiose patalpose būtų naudojama pažangiausia technologija siekiant užtikrinti, kad apdorojant sėklas, sandėliuojant ir transportuojant susidarytų kuo mažiau dulkių,
- būtų naudojama tinkama sėklų įterpimo į dirvą įranga, siekiant užtikrinti aukštą išsiskverbimo į dirvožemį lygį, kuo mažesnę nutekėjimą ir kuo mažesnę dulkių susidarymą,
- prirėkus registracijos sąlygos apimtų bitėms apsaugoti skirtas rizikos mažinimo priemones,
- prirėkus būtų pradėtos vykdyti atitinkamos stebėsenos programos siekiant patikrinti realų tiامتoksamo poveikį bitėms tose teritorijose, kuriose bitės maitinasi arba kurias naudoja bitininkai.

Naudojimo sąlygose prireikus nurodomos rizikos mažinimo priemonės.

Pranešėjas pateikia patvirtinamąją informaciją apie:

- a) riziką kitiems nei bitės apdulkintojams;
- b) riziką bitėms, kurios maitinasi nektaru arba žiedadulkėmis vėlesniuose pasėliuose;
- c) galimą sugertį per žydinčių piktžolių šaknis;
- d) riziką bitėms suvartoti kitų vabzdžių lipčiaus;
- e) galimą gutacijos poveikį ir ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl tokio poveikio;
- f) galimą dulkių užnešimo dreifuojant dulkėms poveikį ir ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl tokio poveikio;
- g) ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl užteršto nektaro ir užterštų žiedadulkių suvartojimo.

Pranešėjas Komisijai, valstybėms narėms ir Tarnybai šią informaciją pateikia iki 2014 m. gruodžio 31 d.“

3. Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedo A dalies 216 eilutėje, kurioje nurodytas imidaklopridas, skiltis „Konkrečios nuostatos“ pakeičiama taip:

„A DALIS

Leidžiama naudoti tik kaip insekticidą, skirtą profesionaliam naudojimui.

Neleidžiama naudoti sėkloms arba dirvožemiui apdoroti tokiems grūdams, kurie sėjami nuo sausio iki birželio mėn.:

miežiams, soroms, avižoms, ryžiams, rugiams, sorgams, kvietrugiams, kviečiams.

Neleidžiamas tokių grūdų lapų apdorojimas:

miežių, sorų, avižų, ryžių, rugių, sorgų, kvietrugių, kviečių.

Neleidžiama naudoti sėkloms ir dirvožemiui apdoroti arba toliau išvardytų kultūrinių augalų lapams apdoroti, išskyrus naudojimą šiltnamiuose ir lapų apdorojimą augalams nužydėjus:

mėlynžiedė liucerna (*Medicago sativa*)

migdolai (*Prunus amygdalus*); *P. communis*; *Amygdalus communis*)

anyžinė ožiažolė (*Pimpinella anisum*); žvaigždanyžiai arba tikrieji anyžiai (*Illicium verum*); paprastasis kmynas (*Carum carvi*); blakinė kalendra (*Coriandrum sativum*); kmyninis kuminas (*Cuminum cyminum*); paprastasis pankolis (*Foeniculum vulgare*); paprastasis kadagys (*Juniperus communis*)

obuoliai (*Malus pumila*; *M. sylvestris*; *M. communis*; *Pyrus malus*)

abrikosai (*Prunus armeniaca*)

avokadai (*Persea americana*)

bananai (*Musa sapientum*; *M. cavendishii*; *M. nana*)

pupelės (*Phaseolus* spp.)

gervuogės (*Rubus fruticosus*)

šilauogės, Europos šilauogės, laukinės mėlynės, aukštosios šilauogės (*Vaccinium myrtillus*); aukštosios šilauogės (*V. corymbosum*)

stambiasėklės ir smulkiasėklės pupos (*Vicia faba* var. *major*; var. *equina*; var. *Minor*)

grikliai (*Fagopyrum esculentum*)

saldžiavaisiai pupmedžiai, saldžioji ceratonija (*Ceratonia siliqua*)

paprastojo ricinmedžio sėklos (*Ricinus communis*)

trešnės (*Prunus avium*)

kaštainiai (*Castanea* spp.)

avinžirniai (*Cicer arietinum*)

aitriosios paprikos (*Capsicum frutescens*; *C. annuum*); kvapūs pimentas (*Pimenta officinalis*)

dobilai (*Trifolium* spp.)

kava (*Coffea* spp. *arabica*, *robusta*, *liberica*)

vilnamedis (*Gossypium* spp.)

kininės pupuolės (*Vigna unguiculata*)

spanguolės (*Vaccinium macrocarpon*); paprastosios spanguolės (*Vaccinium oxycoccus*)

agurkai (*Cucumis sativus*)

juodieji serbentai (*Ribes nigrum*); raudonieji ir baltieji serbentai (*R. rubrum*)

datulės (*Phoenix dactylifera*)

šeivamedžio uogos (*Sambucus nigra*)

agrastai (*Ribes uva-crispa*)

greipfrutai (*C. paradisi*)

vynuogės (*Vitis vinifera*)

valgomieji arachiai/žemės riešutai (*Arachis hypogea*)

lazdynas (*Corylus avellana*)

kanapė (*Cannabis sativa*)

gausiažiedis erškėtis (*Rosa rugosa*)

kiviai (*Actinidia chinensis*)

ankštiniai augalai: paprastieji garždeniai (*Lotus corniculatus*); lespedeza (*Lespedeza* spp.); skiautėtoji puerarija (*Pueraria lobata*); agatpupė (*Sesbania* spp.); sėjamasis esparcetas (*Onobrychis sativa*); vainikinis kirvenis (*Hedysarum coronarium*)

citrinos ir žaliosios citrinos (*Citrus limon*); rūgščiavaisis citrinmedis (*C. aurantiifolia*); italinis citrinmedis (*C. limetta*)

lęšiai (*Lens esculenta*; *Ervum lens*)

sėjamasis linas (*Linum usitatissimum*)

lubinai (*Lupinus* spp.)

paprastasis kukurūzas (*Zea mays*)

melionų sėklos (*Cucumis melo*)

garstyčių sėklos: baltoji garstyčia (*Brassica alba*; *B. hirta*; *Sinapis alba*); juodasis bastutis (*Brassica nigra*; *Sinapis nigra*)

valgomoji ybiškė (*Abelmoschus esculentus*); valgomoji ybiškė (*Hibiscus esculentus*)

valgomosios alyvuogės (*Olea europaea*)

apelsinai: apelsininis citrinmedis (*Citrus sinensis*); karčiavaisis citrinmedis (*C. aurantium*)

persikai ir nektarinai (*Prunus persica*; *Amygdalus persica*; *Persica laevis*)

kriaušės (*Pyrus communis*)

sėjamieji žirniai (*Pisum sativum*); pašarinis žirnis (*P. arvense*)

pipirinė mėta (*Mentha* spp.: *M. piperita*)

persimonai (*Diospyros kaki*; *D. virginiana*)

pistacijos (*Pistacia vera*)

slyvos ir dygiosios slyvos, naminės slyvos italinis porūšis, naminės slyvos sirinis porūšis, naminės slyvos atriavaisis porūšis (*Prunus domestica*); dygioji slyva (*P. spinosa*)

daržinė aguona (*Papaver somniferum*)

moliūgai, aguročiai ir paprastieji aguročiai (*Cucurbita* spp.)

pilkalapis skaistenis (*Chrysanthemum cinerariifolium*)

svarainiai (*Cydonia oblonga*; *C. vulgaris*; *C. japonica*)

rapsai (*Brassica napus* var. *oleifera*)

avietės (*Rubus idaeus*)

dygminių rupiniai (*Carthamus tinctorius*)

sėjamoji seradėlė (*Ornithopus sativus*)

sezamų sėklos (*Sesamum indicum*)

sojos pupelės (*Glycine soja*)

prieskoniai: lauro lapai (*Laurus nobilis*); paprastasis krapas (*Anethum graveolens*); ožragių sėklos (*Trigonella foenumgraecum*); daržinis krokas (*Crocus sativus*); vaistinis čiobrelis (*Thymus vulgaris*); dažinė ciberžolė (*Curcuma longa*)

braškės (*Fragaria* spp.)

saulėgražos (*Helianthus annuus*)

mandarininis citrinmedis (*Citrus tangerina*); mandarinas (*Citrus reticulata*), klementinas (*C. unshiu*);

ropės ir dirviniai bastučiai (*Brassica rapa* var. *rapifera* ir *oleifera* spp.)

sėjamieji vikiai (*Vicia sativa*)

valgomoji gelteklė (*Scorzonera hispanica*)

graikiniai riešutai (*Jugland* spp.: *J. regia*)

tikrieji arbūzai (*Citrullus vulgaris*)

dekoratyviniai augalai, žydintys apdorojimo metu.

B DALIS

Vertindamos paraiškas dėl augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra imidakloprido, registracijos, valstybės narės ypatingą dėmesį skiria Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 4 straipsnio 3 dalyje nurodytiems kriterijams ir užtikrina, kad visi būtini duomenys ir informacija būtų pateikti prieš registruojant tokius produktus.

Kad būtų įgyvendinti Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 29 straipsnio 6 dalyje nurodyti vienodi principai, atsižvelgiama į imidakloprido peržiūros ataskaitos, kurią Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas baigė rengti 2008 m. rugsėjo 26 d., išvadas, ypač į jos I ir II priedelius, ir į imidakloprido peržiūros ataskaitos, kurią Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas baigė rengti 2013 m. kovo 15 d., priedo išvadas.

Atlikdamos šį bendrą vertinimą, valstybės narės turi skirti ypatingą dėmesį:

- operatorių ir darbuotojų saugai ir užtikrinti, kad naudojimo sąlygose būtų reikalavimas naudoti tinkamas asmens apsaugos priemones,
- poveikiui vandens organizmams, netiksliniams nariuotakojams, sliekams ir kitiems dirvožemio makroorganizmams ir privalo užtikrinti, kad registracijos sąlygose prireikus būtų numatytos rizikos mažinimo priemonės.

Valstybės narės užtikrina, kad:

- sėklos būtų dražuojamos tik profesionaliose sėklų apdorojimo patalpose. šiose patalpose būtų naudojama pažangiausia technologija siekiant užtikrinti, kad apdorojant sėklas, sandėliuojant ir transportuojant susidarytų kuo mažiau dulkių;

- būtų naudojama tinkama sėklų įterpimo į dirvą įranga, siekiant užtikrinti aukštą įsiskverbimo į dirvožemį lygį, kuo mažesnę nutekėjimą ir kuo mažesnę dulkių susidarymą;
- prireikus registracijos sąlygos apimtų bitėms apsaugoti skirtas rizikos mažinimo priemones;
- prireikus būtų pradėtos vykdyti atitinkamos stebėsenos programos siekiant patikrinti realų imidakloprido poveikį bitėms tose teritorijose, kuriose bitės maitinasi arba kurias naudoja bitininkai.

Naudojimo sąlygose prireikus nurodomos rizikos mažinimo priemonės.

Pranešėjas pateikia patvirtinamąją informaciją apie:

- a) riziką kitiems nei bitės apdulkintojams;
- b) riziką bitėms, kurios maitinasi nektaru arba žiedadulkėmis vėlesniuose pasėliuose;
- c) galimą sugertį per žydinčių piktžolių šaknis;
- d) riziką bitėms suvartoti kitų vabzdžių lipčiais;
- e) galimą gutacijos poveikį ir ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl tokio poveikio;
- f) galimą dulkių užnešimo dreifuojant dulkėms poveikį ir ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl tokio poveikio;
- g) ūmią ir ilgalaikę riziką bičių šeimos išgyvenimui ir vystymuisi ir riziką bičių perų vystymuisi dėl užteršto nektaro ir užterštų žiedadulkių suvartojimo.

Pranešėjas Komisijai, valstybėms narėms ir Tarnybai šią informaciją pateikia iki 2014 m. gruodžio 31 d.“

II PRIEDAS

2 straipsnyje nurodytų sėklų sąrašas

Augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino, tiامتoksamo ar imidakloprido, apdorotos sėklos, kurias draudžiama naudoti ir pateikti rinkai:

miežiai, soros, avižos, ryžiai, rugiai, sorgai, kvietrugiai, kviečiai, jei tokie javai sėjami nuo sausio iki birželio mėn.

mėlynžiedė liucerna (*Medicago sativa*)

anyžinė ožiažolė (*Pimpinella anisum*); žvaigždanyžiai arba tikrieji anyžiai (*Illicium verum*); paprastasis kmynas (*Carum carvi*); blakinė kalendra (*Coriandrum sativum*); kmyninis kuminas (*Cuminum cyminum*); paprastasis pankolis (*Foeniculum vulgare*); paprastasis kadagys (*Juniperus communis*)

pupelės (*Phaseolus* spp.)

stambiasėklės ir smulkiasėklės pupos (*Vicia faba* var. *major*; var. *equina*; var. *minor*)

grikliai (*Fagopyrum esculentum*)

paprastojo ricinmedžio sėklos (*Ricinus communis*)

avinžirniai (*Cicer arietinum*)

aitriosios paprikos (*Capsicum frutescens*; *C. annuum*); kvapūs pimentas (*Pimenta officinalis*)

dobilai (*Trifolium* spp.). kava (*Coffea* spp. *arabica*, *robusta*, *liberica*)

vilnamedis (*Gossypium* spp.)

kininės pupuolės (*Vigna unguiculata*)

agurkai (*Cucumis sativus*)

valgomieji arachiai, žemės riešutai (*Arachis hypogaea*)

kanapė (*Cannabis sativa*)

ankštiniai augalai: paprastieji garždeniai (*Lotus corniculatus*); lespedeza (*Lespedeza* spp.); skiautėtoji puerarija (*Pueraria lobata*); agatpupė (*Sesbania* spp.); sėjamasis esparcetas (*Onobrychis sativa*); vainikinis kirvenis (*Hedysarum coronarium*)

lęšiai (*Lens esculenta*; *Ervum lens*)

sėjamasis linas (*Linum usitatissimum*)

lubinai (*Lupinus* spp.)

paprastasis kukurūzas (*Zea mays*)

melionų sėklos (*Cucumis melo*)

garstyčių sėklos, baltoji garstyčia (*Brassica alba*; *B. hirta*; *Sinapis alba*); juodasis bastutis (*Brassica nigra*; *Sinapis nigra*)

valgomoji ybiškė (*Abelmoschus esculentus*); valgomoji ybiškė (*Hibiscus esculentus*)

sėjamieji žirniai (*Pisum sativum*); pašarinis žirnis (*P. arvense*)

pipirinė mėta (*Mentha* spp.: *M. piperita*)

daržinė aguona (*Papaver somniferum*)

moliūgai, aguročiai ir paprastieji aguročiai (*Cucurbita* spp.)

pilkalapis skaistenis (*Chrysanthemum cinerariifolium*)

rapsai (*Brassica napus* var. *oleifera*)

dygminių rupiniai (*Carthamus tinctorius*)

sezamų sėklos (*Sesamum indicum*)

sojos pupelės (*Glycine soja*)

prieskoniai: lauro lapai (*Laurus nobilis*); paprastasis krapas (*Anethum graveolens*); ožragių sėklos (*Trigonella foenumgraecum*); daržinis krokas (*Crocus sativus*); vaistinis čiobrelis (*Thymus vulgaris*); dažinė ciberžolė (*Curcuma longa*)

braškės (*Fragaria* spp.)

saulėgrąžos (*Helianthus annuus*)

ropės ir dirviniai bastučiai (*Brassica rapa* var. *rapifera* ir *oleifera* spp.)

sėjamieji vikiai (*Vicia sativa*)

tikrieji arbūzai (*Citrullus vulgaris*)

dekoratyviniai augalai, žydintys apdorojimo metu.
